

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Psikolojik Danismanlarinin Kullandiklari Unvanin Mesleki Kivanç, Psikolojik Danisman Özyeterligi ve Bazi Özneliklerle Yordanmasi

AUTHORS: Aynur Eren Gümüs

PAGES: 653-675

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/367962>

Okul Psikolojik Danışmanlarının Kullandıkları Unvanın Mesleki Kıvanç, Psikolojik

Danışman Özyeterliği ve Bazı Özniteliklerle Yordanması

Aynur Eren Gümüş¹

Geliş Tarihi: 2017-05-25

Kabul Tarihi: 2017-09-05

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışmanlarının sosyal etkileşimlerde kullandıkları unvan ile psikolojik danışman kimliğinden duydukları kıvanç, psikolojik danışman özyeterliği, cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi ve unvanlar arasındaki farkı önemseme gibi değişkenlerle arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca yordayıcı olan değişkenlerin psikolojik danışman unvanını kullanmayı tercih eden meslek elemanlarını ne kadar doğru sınıflandırdığını görmek amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Çalışma grubunu İstanbul'daki okullarda çalışan 214 psikolojik danışman oluşturmuştur. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak kullanılan Psikolojik Danışman Mesleki Kıvanç Ölçeği ve Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlaması da yapılmıştır. Veriler aşamalı lojistik regresyon analizi (Olabilirlik Oranı ile İleriye Doğru Yöntemi) ile analiz edilmiştir. Model veri uyumu için yeterli kanıt bulunan araştırmada, okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışman kimliğinden duydukları kıvanç ve psikolojik danışman özyeterliğinin sosyal etkileşimlerde kullandıkları mesleki unvanı yordadığı bulunmuştur. Modelin 124 psikolojik danışman unvanını kullanan katılımcının 100'ünü (%80.6) doğru sınıflandırdığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik danışman mesleki kimliği, mesleki kıvanç, rehber öğretmen, psikolojik danışman özyeterliği

¹ Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, aynurgumus@hotmail.com

Predicting the Professional Title of the School Counselors with the Professional Pride and Counselor Self-Efficacy

Submitted by 2017-05-25

Accepted by 2017-09-05

Abstract

The aim of this study was to examine the relationship between the professional titles used by school counselors in social interactions and the counselor professional pride, counselor self-efficacy, gender, length of service, level of education, their sensitivity about the difference between the professional titles. It was also aimed to see how accurately predictive variables classified professionals who used counselor job titles. This study was conducted according to the correlational research design. Data were collected from 214 school counselors working in Istanbul. Data were collected using The Professional Pride Scale and The Counselor Self-Efficacy Scale which were adapted to Turkish within the current study. The data were analyzed by logistic regression analysis by using the Forward Likelihood Ratio-Forward method. In the study with sufficient evidence for model data compliance, it was found that the school counselor professional pride and counselor self-efficacy predicted the professional title they used in social interactions. It was seen that the model correctly classified 100 participants (80.6 %) of 124 who used the counselor title.

Keywords: Counselor professional identity, professional pride, guidance teacher, self-efficacy.

Giriş

Mesleki kimlik bir mesleğin elemanı olarak gelişmeye, mesleki rolleri yerine getirmeye ve mesleki faaliyetlere ilişkin önemli kararları almaya yönelik benliğin, o meslekle kavramsallaştırılması (Brott ve Myers, 1999) olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, her meslek elemanının o mesleğe özgü özellikleriyle ayırıcı bir mesleki kimlik tanımına gereksinimi vardır. Psikolojik danışmanlık mesleğinin, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) kendine özgü bir meslek olarak gelişmesinin yaklaşık yetmiş yıllık, ruh sağlığı meslekleri içinde kabul edilmesinin ise yaklaşık 50 yıllık bir geçmişi olmasına rağmen, kabul gören ortak bir mesleki kimliğe ulaşması kolay olmamıştır (Owen, 2007). Psikolojik danışmanlığın disiplinler arası bir alan olması bir tarafa, farklı işlev ve gelişim tarihçesine sahip uzmanlık alanlarının (okul psikolojik danışmanlığı, kariyer psikolojik danışmanlığı, ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, aile/ çift psikolojik danışmanlığı gibi) varlığı, ortak bir psikolojik danışman kimliğine ulaşmada önemli bir iç engel olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle kimlik tanımında bir grup mesleği kapsayan psikolojik danışman kimliğine mi, yoksa uzmanlık alanlarını öne çıkaran bir kimliğe mi öncelik verileceği sorunu belirlemiştir. Öte taraftan, diğer ruh sağlığı meslekleriyle arasındaki farklılıkların ve sınırların net olmaması ve toplum tarafından nasıl algılandığı konusunda belirsizliklerin olması, kimlik tanımı için önemli dış engeller olarak görülmüştür (Gale ve Austin, 2003). Kabul gören bir kimlik tanımı sorununun nasıl ele alındığını görmek için bu hizmetlerin ortaya çıkıp geliştiği ABD koşullarına bakmak yararlı olabilir.

ABD'de Psikolojik Danışman Kimliğiyle İlgili Gelişmeler

Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği (American Personnel and Guidance Association-APGA) 1952 yılında kurulmuş, ancak 1970'lerde etkin hale gelebilmiştir. İlgili bütün dernekleri çatısı altında toplayan meslek örgütünün adında "psikolojik danışma - counseling" kavramının yer almaması ve bu adın güçlü bir "rehberlik" vurgusuna sahip olması, yine bu yıllarda sorgulanmaya başlanmıştır (Nugent, 1990). Aslında bir mesleki kimlik sorgulamasına dönüşen bu girişim sırasında, dernek üyelerinin kendilerini genel rehberlik etkinlikleriyle uğraşan, uzmanlaşmamış kişiler olarak tanımlamalarında ve rehberlikle güçlü bir özdeşim kurmalarında dernek adının da bir etkisinin olabileceği düşünülmüştür. Böylece 1983 yılına gelindiğinde ad değişikliğine gidilerek, dernek adındaki modası geçmiş olarak nitelendirilen *rehberlik* kavramı çıkartılmış ve Amerikan Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği (American Association for Counseling and Development-AACD) adı alınmıştır (Nugent, 1990). Bu gelişmenin üstüne 1992'de örgütün misyonu ve mensuplarının verdiği hizmeti daha iyi yansıtan bir ad değişikliğine daha gidilmiş ve

Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association-ACA) adı uygun bulunmuştur (Nugent ve Jones, 2009). Derneğin ACA adını almasına ilişkin bu gelişmeler, meslek mensuplarının psikolojik danışman kimliğinin güçlendirilmesi yönündeki kararlı çabalarına da işaret etmektedir.

ABD’de psikolojik danışmanlık mesleği için ortak bir mesleki kimlik geliştirilmesini desteklemek önümüzdeki on yıl için de ayrıcalıklı bir hedef olarak tanımlanmaktadır. ACA ve Amerikan Eyalet Psikolojik Danışman Kurulları Derneği’nin (American Association of State Counseling Boards-AASCB), Psikolojik Danışmanın Geleceği Vizyonu temalı 31 psikolojik danışma örgütünün katılımıyla gerçekleştirdiği toplantıda, belirlenen Psikolojik Danışmanlık Mesleğinin Güçlendirilmesi ve Bütünleştirilmesi İlkeleri içinde *bütün psikolojik danışmanları kapsayacak biçimde mesleki kimlik geliştirme* ilkesi birinci madde olarak tanımlanmıştır (ACA, 2009). Bu toplantıdan çıkan tek bir mesleki kimlikle kendini tanıtmaya kararı, Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği (American School Counselor Association-ASCA) ve Sosyal Adalet İçin Psikolojik Danışmanlar (Counselors for Social Justice-CSJ) tarafından kabul edilmemiş, geriye kalan 29 örgütün kabulüyle onaylanmıştır (Kaplan ve Gladding, 2011). Devamında da psikolojik danışman eğitimcilerine bu yönde özel bir görev yüklenmiştir (Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs [CACREP], 2009). Son yıllardaki bu gelişmelerle, Smith’in (2001) varlığına dikkat çektiği kapsayıcı bir psikolojik danışman kimliğinin mi öncelikli olarak benimseneceği, yoksa psikolojik danışmanların uzmanlık alanlarına ait kimliğin mi önde olacağı yönündeki karışıklık giderilmiş ve psikolojik danışman kimliğinin öncelikli olarak benimsenmesi kabul edilmiştir. Mellin, Hunt ve Nichols’ın (2011) araştırması da farklı uzmanlık alanları olan psikolojik danışmanların, kapsayıcı bir psikolojik danışman kimliğini benimsendiklerini doğrulamıştır.

ASCA tek bir mesleki kimlik kullanımına henüz olgunlaşmamış bir düşünce olduğu gerekçesiyle karşı çıksa da (Kaplan ve Gladding, 2011), Webber (2004) şehir merkezinden uzak ve yaş ortalaması elli olan okul psikolojik danışmanlarının %78’inin bile kendini *okul koşullarında çalışan bir psikolojik danışman* olarak tanımladığını ortaya koymuş ve aslında okul psikolojik danışmanlarının da *psikolojik danışman* kimliğini benimsemeye hazır olduklarını göstermiştir. Son yıllarda, okul psikolojik danışmanları tarafından da paylaşılan bir psikolojik danışman kimliği tanımı yapmaya yönelik ciddi ölçüde çaba sarf edildiği gözlenmektedir. Bu çabalar özellikle psikolojik danışmanlık mesleğini kendine özgü kılan ve onu diğer ruh sağlığı mesleklerinden ayıran *gelişimsel, önleyici ve iyilik halini sağlamaya yönelik yardım felsefesi* üzerine odaklanmakta; araştırma bulguları da bu yöndeki eğilimi

desteklemektedir (Mellin ve diğ. 2011). Farklı uzmanlık alanlarına rağmen tek bir psikolojik danışman kimliğinin kabul görmesinin, hem mesleğin daha iyi anlaşılmasına hem de toplum ve yasalar önünde psikolojik danışmanların kimliğinin güçlenmesine yardım edeceği savunulmaktadır (Kaplan ve Gladding, 2011).

Türkiye’de Psikolojik Danışman Kimliği İle İlgili Gelişmeler

Psikolojik danışmanlık mesleğinin, yaklaşık altmış yıllık bir geçmişe sahip olduğu Türkiye’de psikolojik danışman kimlik sorununun ele alınışı, ABD’dekinden oldukça farklıdır. Mesleğin psikoloji, sosyal çalışma hatta psikiyatri ile karıştırılması (Doğan, 1998), kamuoyu tarafından tanınması önünde engel oluştursa da, Türkiye’de mesleki kimlik sorunu öncelikle bir *unvan sorunu* olarak tanımlanmıştır. Unvan konusunda, kamu sektörünün bilim çevrelerinden daha çok kavram ürettiğine dikkat çeken Doğan (1991), bu konuda resmi dokümanları inceleyerek ilk kapsamlı değerlendirmeyi yapmıştır.

Başlangıcından itibaren rehberlik hizmetleri ile görevlendirilen okul personeli için adı geçen unvanların; *eğitim uzmanı*, *eğitim uzman yardımcısı*, *rehberlik uzmanı*, *rehber*, *danışman rehber*, *grup rehberi*, *rehberlik müşaviri*, *mesleğe yöneltme ve rehberlik uzmanı*, *danışman*, *okul danışmanı*, *okul psikoloğu*, *danışma psikoloğu* ve *rehber öğretmen* olmak üzere geniş bir çeşitlilik içerdiğini ifade etmiştir. İlk olarak 1970 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu ve Görevleri ile ilgili Bazı Esaslar’da rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu okul yöneticisi ve öğretmenler dışındaki personel için *danışman rehber* ve *grup rehberi* unvanları kullanılmıştır. 1983 yılına gelindiğinde MEB’nın çıkardığı Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi’nde ilgili okul personeli *rehberlik uzmanı* olarak adlandırılmıştır. Aynı tarihli yönetmelikte *rehber öğretmen* bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatine giren branş öğretmeni için kullanılmıştır. 1982’de XI. Milli Eğitim Şûrası’nda *okul danışmanı* bu alanda yüksek lisans eğitimi almış personel için tanımlanmış, lisans mezunlarına da *okul danışmanı yardımcısı* unvanı uygun bulunmuştur. Ancak bu unvanlar kullanılmayıp, 1985’te çıkarılan yönetmelikle daha önce sınıf rehberlik hizmetlerini yürüten branş öğretmeni için kullanılan *rehber öğretmen* unvanı bu hizmetleri verecek personel için uygun bulunmuş ve branş öğretmeni için sınıf rehber öğretmeni (Doğan, 1991) kavramı üretilmiştir. Öğretmenlerin yararlandıkları bazı özlük haklarından yararlanmayı sağlayan bu unvan (Akkoyun, 1995) giderek Türkiye koşullarında okul psikolojik danışmanlarının öğretmen olarak algılanmasında önemli bir faktöre dönüşerek günümüze kadar gelmiştir. Böylece rehber öğretmen unvanı, hem okullarda sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde yalnızca bilgi verme işlevine ağırlık verilmesi, hem de psikolojik danışmayı

ihmal eden bir anlayışı getirmesi bakımından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. 1989 yılında da Üniversitelerarası Kurul'un rehberlik ve psikolojik danışmanlık programlarından mezun olanların *rehber öğretmen* unvanını kullanabileceklerine ilişkin karar alması (Doğan, 1996) ve lisans diplomalarında bu unvana özellikle yer verilmesi kimlik sorununu daha da derinleştirmiştir. Kuzgun (1990) yapılan işin ve verilen eğitimin özünü yansıtacak biçimde *danışman* unvanının uygun olduğunu savunsa da, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'nin 1990'daki ilk toplantılarında *danışma psikoloğu* unvanı talep edilmiştir (Yıldırım ve Bilge, 1990; akt. Yeşilyaprak, 2007). Doğan (1991; 1996; 2008) ise öncelikle *psikolojik danışman* unvanının benimsenmesinin mesleki kimliğin gelişimi için çok önemli olduğunu savuna gelmiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'nin (Türk PDR-DER) 1996 yılında yaptığı resmi girişimler, 2001'de yayımlanan MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde *psikolojik danışman* unvanının *rehber öğretmen* unvanının yanına parantez içinde yazılmasına olanak tanınması (Yeşilyaprak, 2007) ve yönetmelikte formasyon sahibi personel için *psikolojik danışman* kavramının kullanılması, bu yönde bir ilerleme olarak sayılabilir. Ancak bu ilerlemenin içselleştirilmediği, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2014 yılındaki kararı ile Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları çerçevesinde *rehber öğretmen* olan alan adının *rehberlik* olarak değiştirilmesiyle kendini açıkça göstermiştir. Bu değişikliğin, lisans programının adıyla öğretmen atamalarına esas olan alan adı arasında tutarlılık sağlamak amacıyla yapıldığı söylene de lisans programlarının adında bulunan *psikolojik danışmanlık* sözcüğünün ısrarla görmezden gelinmesi dikkat çekicidir.

Diğer taraftan Pişkin'in (2006) de dikkat çektiği gibi bu hizmetleri yürütmek üzere rehber öğretmen kadrosuna atananların yaklaşık üçte birinin farklı lisans programı mezunu olması, psikolojik danışma eğitimi ve uygulamalarının ağırlıklı olarak okul psikolojik danışmanlığı eksenli olması, mezunların çoğunun kamu kurumlarında çalışması ve özel psikolojik danışma hizmetlerinin yaygınlaşmaması bu yönde önemli engeller olarak değerlendirilmektedir. Dahası, lisans programlarının standartlarını belirleyen ve akredite eden örgütsel bir yapının kurulamayışının ve yetersiz akademik kadrolarla açılmış çok sayıda psikolojik danışma ve rehberlik lisans programının, kimlik arayışı sorununun neredeyse başlangıcındaki gibi devam etmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Emerson'un (2010) vurguladığı gibi, psikolojik danışmanlık mesleğinin içine işlemiş olan mesleki kimliğe yönelik bilgi ve anlayış eksikliği, Türkiye'de ABD'de olduğundan çok daha fazla olduğu öne sürülebilir. Esasında psikolojik danışman kimliğinin gelişiminin önündeki engellere bakıldığında, eğitim alanına sıkışıp kalmayla ilgili oldukları görülmektedir. Daha

geniş bakış açısıyla, psikolojik danışman kimliğinin kavranması ve yakından ilişkili olan değişkenlerin anlaşılması, Türkiye’de psikolojik danışmanın mesleki kimlik gelişiminin desteklenmesi açısından anlamlı görünmektedir.

Psikolojik Danışman Kimliğiyle İlişkili Değişkenler Olarak Mesleki Kıvanç ve Psikolojik Danışman Özyeterliği

Remley ve Herlihy (2007), psikolojik danışman kimliğini anlamak için psikolojik danışmanlığın tarihi, temel felsefesi, psikolojik danışmanların rol ve fonksiyonları ve diğer ruh sağlığı mesleklerine göre fark ve benzerlikleri, meslek etiğine ilişkin bilgi ve anlayış sahibi olma, mesleki katılım ve meslekten kıvanç duyma olarak altı boyutlu bir yapı ortaya koymuşlardır. Psikolojik danışmanlık mesleki kimliğine sahip olmanın çok önemli bir boyutu olarak mesleki kıvanca (professional pride) özel bir önem verilmiştir. Bu bağlamda Remley ve Herlihy (2007) mesleki kıvanç, psikolojik danışmanın meslek seçimine ilişkin olumlu duyguları, bu alanın tarihine, inanç ve temelindeki felsefeye duyduğu takdiri ve mesleğinden gurur duyarak diğer insanlarla iletişime girmesi olarak tanımlamışlardır.

Myers, Sweeney ve White (2002), mesleki kıvanç doğrudan mesleki kimlik ve mesleki rolleri anlamakla ilgili bir kavram olarak görmelerinin yanında, iş doyumunun ve meslek savunuculuğunun gerekli bir boyutu olarak da görmüşlerdir. VanZandt (1990) da psikolojik danışmanın profesyonelleşmesinin önemli koşullarından biri olarak gördüğü mesleki kıvanç, mesleğin geçmişini takdir etmekten, bugünkü mesleki uygulamalara kendini adamaktan ve mesleğin gelecekteki gelişimine inanmaktan geldiğini savunmuştur. Swickert’ın (1997) yaptığı nitel araştırmadaki gibi Haverkamp, Robertson, Cairns ve Bedi (2011) de psikolojik danışmanların mesleki kimlik tanımlarında meslekten kıvanç duymanın önemli bir ölçüt olarak öne çıktığını göstermişlerdir.

Emerson’a (2010) göre de bir birey mesleğine ilişkin yeterli bilgi ve anlayışa sahip olarak, mesleğine yönelik duyguları ile temas kurarsa, o mesleğin elamanı olmaktan ötürü olumlu duygular içinde olacaktır. Bu noktada psikolojik danışman eğitimcilerinin, hem mesleki kimlik gelişimine hem de psikolojik danışman özyeterliği geliştirmeye eş zamanlı destek vermeleri önemli görünmektedir. Dolayısıyla, psikolojik danışman kimliğinin gelişimini anlamada psikolojik danışman özyeterliğinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Bandura’nın (1989) sosyal bilişsel kuramına göre özyeterlik belirli bir alanda ya da görevde belli bir sonucu üretecek davranışları yerine getirme yeterliğine sahip olunduğu inançlarını ve bu davranışların istenen sonuçları üreteceği beklentilerini ifade etmektedir. Stoltenberg (1981) yaptığı araştırmada, bütün bir psikolojik danışman kimliği geliştirme ile özyeterlik arasındaki pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Bazı

araştırmalar her ikisinin de eğitimle birlikte arttığını (ör. Johnson, Baker, Kopala, Kiselica ve Thompson 1989; Marshall, 2000; Melchert, Hays, Wiljanen ve Kolocek, 1996; Skovholt ve Ronnestad, 1992) göstermektedir. Özellikle Marshall (2000) yaptığı çalışmayla, eğitim görmekte olan psikolojik danışma öğrencilerinin psikolojik danışma yapabileceklerine ilişkin inanç geliştirmeye başlayıp da bu yöndeki kaygıları azaldığında, kendilerini gerçek bir psikolojik danışman olarak algılamaya başladıklarını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, psikolojik danışman özyeterliği ile mesleki kimliği birbiriyle ilişkili yapılar olarak ele almak önemli görünmektedir.

Türkiye’deki üniversitelerde çözüm bulmakta gecikilen engelleyici etmenler dolayısıyla lisans eğitiminin, psikolojik danışmanlara kazandırması beklenen yeterlikler bakımından iyi durumda olmadığı bilinmektedir (Yerin Güneri, Büyükgöze Kavas ve Koydemir, 2007). Psikolojik danışmanı psikologdan, sosyal hizmet uzmanından, özel eğitim uzmanından ve öğretmenden ayıran en temel özelliğin, sahip olduğu psikolojik danışmanlık becerileri olmasına karşın PDR lisans, hatta lisansüstü programlarda bu becerileri sistematik bir şekilde kazandıracak kuramsal ve uygulamalı derslere yeterince yer verilmemektedir (Doğan, 2008).

Dolayısıyla psikolojik danışma hizmetlerinin eğitim alanının dışına çıkıp profesyonel bir ruh sağlığı hizmeti olarak topluma yönelmeyeişine (Doğan, 2008) ve 30 yıllık *rehber öğretmen kadro unvanı* geçmişine ek olarak psikolojik danışman eğitimi programlarının nitelik sorunu, Türkiye’de psikolojik danışman kimliğinin gelişiminin önündeki çok önemli engeller olarak görülebilir. Psikolojik danışman kimliğinin Türkiye’de gelişimine katkı yapabilmek için psikolojik danışman eğitimi programlarının geliştirilerek güçlendirilmesi son derece önemli olsa da ilişkisi olabilecek önemli değişkenleri tanımlamaya da gereksinim vardır. Türkiye’de benzer amaçla yapılmış bir araştırma bulunmamaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, okullarda görev yapan psikolojik danışmanların sosyal etkileşimlerde kullanmayı tercih ettikleri unvan ile psikolojik danışman kimliğinden duydukları kıvanç, psikolojik danışman özyeterliği ve cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi ve unvan farkını önemseme gibi değişkenlerle arasındaki yordayıcı ilişkiyi incelemektir. Ayrıca bu araştırmada yordayıcı olan değişkenlerin oluşturduğu modelin psikolojik danışman unvanını kullanmayı tercih eden meslek elemanlarını ne kadar doğru sınıflandırdığını görmek de amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni kategorik olup okullarda görev yapan psikolojik danışmanların sosyal etkileşimlerde kullandıkları unvandır (psikolojik danışman, rehber öğretmen). Araştırmadaki bağımsız

değişkenlerden ikisi (mesleki kimlikten duyulan kıvanç ve psikolojik danışman özyeterliği) sürekli değişkenler olup; cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi (lisans ve lisansüstü), unvanlar arasındaki farkı önemseme (evet, hayır) değişkenleri ise kategoriktir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada sistematik olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Çalışma grubu İstanbul ili Kartal, Maltepe ve Kadıköy ilçelerindeki okullarda rehber öğretmen kadrosunda çalışan (rehberlik ve psikolojik danışma ile eğitimde psikolojik hizmetler lisans programı mezunu) 154'ü kadın ve 60'ı erkek toplam 214 okul psikolojik danışmanından oluşturulmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması $X = 33,5$ ($ss = 5,74$) olup, % 80'i lisans ve % 20'si yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların % 17'si 0-4 yıl, % 35'i 5-10 yıl, % 36'si 11-15 yıl ve %12'si 16 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Mesleki kimlik ile girilen sosyal etkileşimlerde katılımcıların %58'i ($n=124$) psikolojik danışman unvanını ve % 42'si ($n = 90$) rehber öğretmen unvanını kullandıklarını belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Danışman Mesleki Kıvanç Ölçeği ve Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarının araştırma kapsamında yapı geçerliği çalışmasını yapmak için araştırma verilerini toplamadan dört ay önce, Kartal ve Maltepe ilçelerinde görev yapan psikolojik danışmanlara ulaşılmıştır. Analizler için kullanılabilecek veriler sadece 130 (98 kadın, 32 erkek) katılımcıdan elde edilebilmiştir. Kullanılabilecek verilere karar verilirken uç değerleri ayıklamak amacıyla Field'ın (2009) önerdiği gibi ham puanlar z puanlarına dönüştürülmüş, puanların mutlak değeri 3'ten büyük olan veriler analize dahil edilmemiştir.

Psikolojik Danışman Mesleki Kıvanç Ölçeği (PDMKÖ)

Bu ölçek, psikolojik danışmanların profesyonel kimliğini önemli boyutlarıyla ölçmek amacıyla Emerson (2010) tarafından geliştirilmiş Psikolojik Danışman Profesyonel Kimlik Ölçeği'nin (Counselor Professional Identity Measurement-CPIM) bir alt ölçeğidir (Professional Pride Subscale). Birbirinden bağımsız olarak tasarlanan diğer alt ölçekler (Psikolojik Danışmanın Felsefesi, Meslek Tarihçesi, Psikolojik Danışman Rol ve İşlevleri, Mesleki Etik, Mesleki Katılım) gibi Mesleki Kıvanç Alt Ölçeği'nin de açımlayıcı faktör analizi (AFA) ayrı yapılmıştır. Dolayısıyla, CPIM'den genel bir toplam puanın elde edilemeyeceği, bu altı alt ölçeğin her birinin puanlarının bağımsız değerlendirilebileceği rapor edilmiştir (Emerson, 2010). Mesleki Kıvanç Alt Ölçeği'nin *içsel inançlar* adıyla (madde yük değerleri .437 ile .673 arasında değişen) altı maddeli birinci alt boyutu ve *eylem*

oryantasyonlu kıvanç adıyla (madde yük değerleri .485 ile .803 arasında değişen) beş maddeli ikinci boyutu tanımlanmıştır. İç tutarlılık geçerlik hesaplamasında toplam puan için $\alpha = .60$, içsel inançlar alt boyutunda $\alpha = .622$ ve eylem oryantasyonlu kıvanç boyutunda $\alpha = .615$ bulunmuştur (Emerson, 2010).

Bu araştırmada, CPIM'in Mesleki Kıvanç Alt Ölçeği Türkçeye Psikolojik Danışman Mesleki Kıvanç Ölçeği (PDMKÖ) adıyla uyarlaması yapılmıştır. Ölçek önce araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiş, sonra iki alan uzmanından çeviri uygunluğu için görüş alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra, Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngilizce Eğitimi Anabilim Dalı'ndan üç öğretim elemanından da çeviri uygunluğunu değerlendirmeleri istenmiş ve ortak olarak önerilen değişiklikler yapılarak ölçeğin Türkçe formuna son şekli verilmiştir.

PDMKÖ'nün yapı geçerliğini test etmek için açımlayıcı faktör analizi (AFA), temel bileşenler analiziyle yapılmıştır. Önce verilerin analize uygunluğu test edilmiştir (Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı .793; Bartlett Sphericity testi .001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur). Sınırlandırma getirmeksizin analiz edildiğinde 11 madde, üç (ortak varyans % 57) faktörlü bir yapıya işaret etmiştir. Bir faktörün iki maddeli olması, altı maddenin birinci faktörde toplanması ve bir maddenin yük değerinin çok düşük olması nedeniyle, ölçeğin orijinalinde olduğu gibi iki faktörle sınırlandırılarak analiz tekrarlanmıştır. Ancak ikinci boyutun üç maddeli ve orijinaline uygun yorumlanabilir içerikte olmadığı görülmüştür. Scree plot tablosu da 1-3 arası olası boyuta işaret ettiğinden, analiz tek faktörle sınırlandırıldığında açıklanan ortak varyansın % 39 olduğu; madde yük değerlerinin .270 ile .823 arasında değiştiği görülmüştür. Yük değeri .27 olan 7. maddenin, en düşük sınır olarak kabul edilen .30'un (Büyüköztürk, 2006) altında olması nedeniyle ölçekten çıkarılması düşünülmüştür. Ancak verilerin toplandığı örneklem ($n = 130$) yeterli kabul edilse de küçük olarak (MacCallum, Widaman, Zhang ve Hong 1999) nitelendirilmektedir. MacCallum ve diğerleri (1999) açıklayıcı faktör analizinde örneklem büyüdükçe ortak varyans değerlerinin büyüdüğü; ortak varyans değerleri yükseldiğinde de faktör yüklerinin yükseldiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla daha büyük örneklemle çalışacak araştırmacıları yanıltmamak için ölçeğin orijinal madde sayısının korunmasına karar verilmiştir. Hiçbir madde elenmeden yapılan güvenirlik analizinde ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı yeterli ($\alpha = .76$) bulunmuştur. Ölçek puanları arttıkça mesleki kıvanç düzeyi artmaktadır. Maddelerin üçü (1, 5, 6) olumsuz (örn. Bazen keşke farklı bir ruh sağlığı mesleği seçmiş olsaydım diyorum) ve sekizi olumlu ifade (örn. Psikolojik danışmanlık mesleğine ilişkin olumlu duygularımı diğer insanlarla

paylaşım) içermektedir. Bu sonuçlara göre PDMKÖ'nün 6'lı Likert ve 11 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapıyla, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği (PDÖYÖ)

Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği (The Counselor Self-Efficacy Scale-CSES) Melchert ve diğerleri (1996) tarafından psikolojik danışmanların özyeterliklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. CSES bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarında gerekli olan bilgi ve beceri yeterliğine yönelik 20 maddeyi içermektedir. Ölçek 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddelerinin yarısı olumlu ifadeler (örn. Danışanın kendini keşfetmesini etkili bir şekilde kolaylaştırabilirim) ve diğer yarısı da (3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 14, 17 ve 19) ters çevrilmesi gereken olumsuz ifadelerden (örn. Danışanın duygularını etkili bir biçimde tanımlayamam) oluşturulmuştur. Ölçeğin madde analizinde her madde toplam test korelasyonu .35'ten büyük bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .91; test tekrar-test güvenilirliği .85'tir. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliğinde Özyeterlik Envanteri (Self-Efficacy Inventory) puanları ile arasındaki ilişki .83 olarak bulunmuştur (Melchert ve diğ., 1996).

CSES Psikolojik Danışman Özyeterlik Ölçeği (PDÖYÖ) adıyla Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Ölçek önce araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiş, sonra iki alan uzmanından çeviri uygunluğu görüşü alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra, Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngilizce Eğitimi Anabilim Dalı'ndan üç öğretim elemanı çeviri uygunluğunu değerlendirmiş ve gerekli görülen değişikliklerle ölçeğin Türkçe formuna son şekli verilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için AFA kapsamında yapılan temel bileşenler analizinde, önce verilerin analize uygunluğu test edilmiştir (Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı .801; Bartlett Sphericity testi .001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur). Sınırlandırma olmadan analiz edildiğinde 20 madde, 6 (ortak varyans % 61) faktörlü bir yapı ortaya koyarken, scree plot tablosunda maddelerin büyük bir çoğunluğunun tek faktörde yer almasıyla ölçeğin orijinaline uygun biçimde analiz tek faktörle sınırlandırılmıştır. Sonuçlar, açıklanan ortak varyansın % 31 olduğunu; madde yük değerlerinin .342 ile .738 arasında değiştiğini göstermiştir. 20 maddelik ölçeğin Cronbach-Alpha değeri ($\alpha = .876$) yeterli bulunmuştur. Bu sonuçlarla, PDÖYÖ'nün, 5'li Likert ve 20 maddeden oluşan tek boyutlu yapısıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilebilir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından İstanbul ili Maltepe, Kartal ve Kadıköy Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin düzenlediği konferanslar öncesinde toplanmıştır. Veri toplama araçları

yönlendirme içermeyen kısa bir açıklamanın ardından dağıtılmış ve 15-20 dakika sonra toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın bağımlı değişkeni ikili kategoriden oluştuğu (psikolojik danışman ve rehber öğretmen) için (binary) lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Lojistik regresyon analizinde temel amaç, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi en az değişken ile en iyi uyumu gösterecek biçimde tanımlayabilen bir model oluşturmaktır. Daha az sayıda parametreyle çalışıldığında ileriye doğru yöntemlerin daha güvenilir sonuçlar vermesi nedeniyle (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012), bu çalışmada analiz, aşamalı lojistik regresyon analizi yöntemlerinden Olabilirlik Oranı ile İleriye Doğru Yöntemi ile yapılmıştır.

Analiz öncesinde verilerin lojistik regresyonun kullanımı için önemli koşulların karşılanıp karşılanmadığı kontrol edilmiştir. Önce verilerde Mahalanobis uzaklık hesaplarına göre uç değere sahip dört katılımcı veri setinden çıkarılmış, bağımsız değişkenlerdeki hücrelere düşen katılımcı sayısının her bir hücrede en az 27 kişi olduğu görülmüş ve bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı olup olmadığı kontrol edilmiştir (kategorik değişkenler arasında çok düşük korelasyon değerleri bulunmuş, mesleki kıvanç ve psikolojik danışman özyeterlik puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı .489 ve $VIF = 1.314 < 10$; CI değerleri 16.284 ve $20.021 < 30$ ve tolerans değeri $.761 > 0.10$). Verilerin Çokluk ve diğerlerinin (2012) dikkat çektiği ölçütler bakımından lojistik regresyon analizine uygun olduğu görülmüştür.

İkili lojistik regresyon analizinde bağımlı değişkenin kategorilerinin analize 0 ve 1 şeklinde kodlanmış olarak girilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada sıfır olarak *rehber öğretmen* kodlanmış ve analiz tarafından *referans kategori* olarak adlandırılmıştır. Bu durumda katsayılar, yordayıcı değişkenlerin bir katılımcının sosyal etkileşimlerde bulunurken psikolojik danışman unvanını kullanma olasılığı üzerindeki etkisini yansıtmaktadır.

Bulgular

Yapılan lojistik regresyon analizi sonucunda önce sadece sabit terimin yer aldığı modelde -2LL değeri 291.243 ile başlamıştır. İlk sınıflandırma durumuna bakıldığında tüm katılımcıların psikolojik danışman unvanını kullanma kategorisinde sınıflandığı ve bu haliyle doğru sınıflandırma yüzdesinin % 58 olduğu görülmektedir. İlk Ki-kare değerinin ise 38.615 ile $[X^2 = 38.615, p < .01]$ anlamlı olduğuna, dolayısıyla yordayıcı değişkenlerin modele eklenmesiyle modelin yordama gücünün artacağına işaret etmektedir. PDMKÖ

puanlarının analize önce giren en yüksek puan istatistiğine sahip yordayıcı değişken olduğu görülmüştür.

Model katsayılarına ilişkin Omnibus Testi sonuçları, her adımda anlamlı düzeyde fark olduğunu, yani modele ilişkin üretilen anlamlı Ki-kare değerleri modelin katılımcılarının sadece sabit terimin yer aldığı başlangıç modeline göre daha iyi yordadığını göstermiştir. Hesaplanan Hosmer ve Lemeshow testi sonuçları ise hiçbir adımda anlamlı düzeye çıkmamıştır ($p > .05$). Bu sonuçlar model-veri uyumunun yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Lojistik regresyon modeli sonucunda elde edilen modelin 124 psikolojik danışman unvanını kullanan katılımcının 24'ünü rehber öğretmen olarak yanlış sınıflandırırken, 100'ünü (% 80.6) doğru sınıflandırdığı; rehber öğretmen unvanını kullanan 90 katılımcıdan 36'sını psikolojik danışman olarak yanlış sınıflandırırken, 54'ünü (% 60) doğru sınıflandırdığı ve amaçlanan modele ilişkin toplam doğru sınıflandırma oranının % 72 olduğu görülmüştür. Tablo 1'de katılımcıların PDMKÖ, PDÖYÖ ve unvan farkını önemseme değişkenlerinin psikolojik danışman unvanını tercih etmelerini yordamaya ilişkin aşamalı lojistik regresyon analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 1. Amaçlanan Model Değişkenlerinin Katsayı Tahminleri

Adım	Değişken	Beta	Std. H	Walt	Sd	p	Exp(B)
1	PDMKÖ	0.133	0.023	32.962	1	0.000	1.143
Nagelkerke $R^2=.236$	Sabit	-6.332	1.164	29.618	1	0.000	0.002
2	PDMKÖ	0.094	0.025	13.550	1	0.000	1.098
Nagelkerke $R^2=.322$	PDÖYÖ	0.81	0.021	15.319	1	0.000	1.084
	Sabit	-10.387	1.648	39.716	1	0.000	0.000
3	PDMKÖ	0.083	0.026	10.137	1	0.001	1.087
Nagelkerke $R^2=.334$	PDÖYÖ	0.074	0.021	12.513	1	0.000	1.077
	Unvan farkını önem.	-0.625	0.399	2.453	1	0.117	0.535
	Sabit	-9.221	1.778	26.895	1	0.000	0.000
4	PDMKÖ.	0.094	0.025	13.550	1	0.000	1.098
Nagelkerke $R^2=.322$	PDÖYÖ	0.81	0.021	15.319	1	0.000	1.084
	Sabit	-10.387	1.648	39.716	1	0.000	0.000

Tablo 1 incelendiğinde, Nagelkerke R^2 değerlerine ve Wald istatistiklerine bakarak katılımcıların sosyal etkileşimlerde psikolojik danışman unvanını tercih etmelerini yordarken PDMKÖ puanları başta olmak üzere, PDÖYÖ puanlarının modele anlamlı düzeyde katkı yaptığı görülmektedir. 'sının anlamlı olmadığı tek değişken unvan farkını önemseme değişkenidir (-.625; $p > .05$). Yordayıcı değişken olan PDMKÖ puanları ile psikolojik danışman unvanını kullanmayı tercih etme arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu, PDMKÖ değişkenindeki bir birimlik artışın, psikolojik danışman unvanını kullanma odds'unda yaklaşık % 10'luk $[(1-1,098).100 = .098]$ bir artışa yol açtığı görülmektedir. Aynı şekilde,

PDÖYÖ puanları ile psikolojik danışman unvanını kullanmayı tercih etme arasında pozitif bir ilişkinin olduğu ve bu puanlardaki bir birimlik artışın ise psikolojik danışman unvanını kullanma odds'unda yaklaşık % 8'lik $[(1-1.084).100 = .084]$ bir artışa yol açtığı görülmektedir.

Analize dahil edilen ancak modele alınmadıkları için tabloda yer almayan cinsiyet, eğitim düzeyi ve kıdem değişkenlerinin psikolojik danışman unvanını tercih etmede yordayıcı olmadıkları görülmüştür. Yordanan değişkenle negatif yönde anlamlı ilişkisi olan unvan farkını önemseme değişkeni modele dahil edilmiş, ancak elenmesi durumunda modelde anlamlı bir değişim yaratmadığı için model dışında bırakılmıştır. Sonuçta amaçlanan model değişkenlerinin PDMKÖ ve PDÖYÖ puanlarından oluştuğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın bulguları, okullarda görev yapan psikolojik danışmanların sosyal etkileşimlerde kullandıkları unvan ile psikolojik danışman kimliğinden duydukları kıvanç ve psikolojik danışman özyeterliği arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Araştırmaya dahil edilen cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem ve unvan farkını önemseme değişkenlerine rağmen, sadece bu iki değişkenin modelde önemli yordayıcılar oldukları görülmüştür. Bu sonuç, öncelikle okullarda çalışan meslek elemanlarının rehber öğretmen yerine psikolojik danışman unvanını kullanma tercihlerini doğru tahmin (% 80) konusunda, en az değişken ile en iyi uyumu gösterecek bir model oluşturma amacına ulaşıldığı biçiminde yorumlanabilir.

Birinci aşamada, modele en fazla katkı yapan değişkenin meslekten kıvanç duyma olduğu, meslekten duyulan kıvanç arttıkça psikolojik danışman unvanını kullanma olasılığının arttığı söylenebilir. Mesleki kıvanç mesleki kimlik ve mesleki rolleri doğru anlamayı gerektirdiği (Myers ve diğ., 2002) için esasında bu sonuç, mesleğinden kıvanç duyan psikolojik danışmanların doğal olarak kendilerini ve yerine getirdikleri rolleri en iyi biçimde temsil eden psikolojik danışman unvanını kullanma konusunda özenli olmalarıyla açıklanabilir. Bu bulgu meslekten kıvanç duymayla, mesleğin profesyonel imajını güçlendirme ve sürdürme arayışına daha fazla bağlı kalınacağına yönelik VanZandt'ın (1990) görüşüyle de desteklenebilir. Mesleki kimlik tanımında meslekten kıvanç duymanın önemli bir değişken olduğunu gösteren Haverkamp ve diğerleri (2011) ile Swickert'ın (1997) araştırma sonuçları da bu araştırmanın bulgusunu doğrudan desteklemektedir. Dolayısıyla mesleğinden kıvanç duyan alan mezunlarının, sosyal etkileşimlerde psikolojik danışman unvanını kullanarak mesleki kimliğe daha açık oldukları söylenebilir.

Aralarında önemli bir fark olmasa da modele ikinci aşamada dahil edilen diğer anlamlı yordayıcı değişken psikolojik danışman özyeterliği olmuştur. Bu sonuca dayanarak psikolojik danışman özyeterliği arttıkça psikolojik danışman unvanını kullanma olasılığının arttığı söylenebilir. Johnson ve diğerleri (1989) ile Skovholt ve Ronnestad'ın (1992,) psikolojik danışman özyeterliği ile psikolojik danışman kimliği geliştirme arasındaki ilişkiye işaret eden araştırma bulguları da bu sonucu doğrudan desteklemektedir. Yine, Marshall'ın (2000) psikolojik danışma yapabileceklerine ilişkin inanç geliştiren öğrencilerin, kendilerini gerçek psikolojik danışman olarak algıladıkları yönündeki araştırma bulgusu da destekleyici olarak alınabilir. Türkiye'de Atıcı, Özyürek ve Çam'ın (2005) yüksek yetkinlik beklentisine sahip öğrencilerin düşük yetkinlik beklentisine sahip olanlara göre mesleklerini sevip gurur duydukları, hatta âşık oldukları ve böylesi bir mesleği icra etmekten mutlu oldukları yönündeki araştırma bulguları, dolaylı da olsa bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Bu bulgu aynı zamanda alan mezunlarının kendilerini psikolojik danışman yeterliklerine sahip olma yönündeki zorlu çabalarının ürünü olarak, psikolojik danışman unvanına sahip çıkma eğilimini de beraberinde getirdiğiyle açıklanabilir.

Psikolojik danışman özyeterliği ile mesleki kimlik gelişimi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bazı araştırmalar (Johnson ve diğ., 1989; Marshall, 2000; Melchert ve diğ., 1996; Skovholt ve Ronnestad, 1992), ikisinin de eğitimle birlikte arttığını göstermektedir. Ancak bu araştırmada eğitim düzeyi anlamlı düzeyde bir değişken olarak çıkmamıştır. Bu sonuç sıklıkla dile getirildiği gibi, yüksek lisans programlarının psikolojik danışman kimliğini güçlendirmekten ziyade araştırmacı yeterlikleri kazandırmaya öncelik vermesiyle de açıklanabilir. Oysa yapılan araştırmalar, üniversitelerimizde sınırlı koşullarda yürütülen süpervizyon çalışmalarının dahi, öğrencilere psikolojik danışma uygulamaları için önemli yeterlikler kazandırılabilmesine işaret etmektedir (Aladağ ve Bektaş, 2009; Atıcı ve diğerleri, 2005; Büyükgöze Kavas, 2011).

Analize üçüncü aşamada, psikolojik danışman unvanını kullanma ile negatif yönde anlamlı ilişkisi olan unvan (rehber öğretmen ve psikolojik danışman) farkını önemseme değişkeni sokulmuş ancak; anlamlı bir yordayıcı olmadığı görüldüğünden modelden çıkarılmıştır. Katılımcıların özelliklerine bakıldığında, psikolojik danışman unvanını kullananlar ile rehber öğretmen unvanını kullananların sayısının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuç Türkiye'de yıllardır adeta kullanımı zorunlu hale getirilen *rehber öğretmen* kadro unvanının, bir mesleki kimlik gibi algılandığını da göstermektedir. Dolayısıyla, araştırmanın bu bulgusu rehber öğretmen unvanının Türkiye'de psikolojik danışman kimliğinin gelişiminde önemli bir engel olduğu yönündeki görüşleri de desteklemektedir. Yine araştırma bulgularına göre,

kıdemin yordayıcı bir değişken olmadığı görülmüştür. Her ne kadar okul ortamında örgütsel sosyalleşmeye daha fazla maruz kalmanın öğretmen unvanının benimsenmesine yol açabileceğini akla getirse de araştırma bulguları bunu doğrulamamıştır.

Bu araştırmanın sonuçları, rehber öğretmen kadro unvanının bir kimlik sorunu olarak psikolojik danışma eğitimcileri tarafından önemle ele alınmasına gereksinim olduğunu da göstermektedir. Bunun için tutarlı bir çabayla psikolojik danışman kimliğine ilişkin farkındalık oluşturma ve mesleğin ve mesleki rollerin doğru anlaşılmasına destek verme yoluyla öğrencilerde mesleki kıvanç geliştirme kritik değerdedir. Aynı şekilde, psikolojik danışman eğitimcilerinin ve program yöneticilerinin psikolojik danışman yeterliklerinin kazandırılmasında yapacakları iyileştirmelerin önemi açıktır. Psikolojik danışman kimliğini güçlendirmek için Doğan'ın (2007) da işaret ettiği gibi lisans düzeyindeki mevcut psikolojik danışman eğitimi programının beş yıla yayılarak, yüksek lisans derecesi kazandıran bir programa dönüştürülmesinin yapacağı katkı daha fazla olacaktır. Ancak Türkiye'de psikolojik danışma mesleğinin gelişimi için ABD'deki gibi bir ayağıyla eğitim alanında köklenirken, ikinci ayağıyla ruh sağlığı alanında "öğretmen" ya da "psikolog" olarak görülmeden, kendine özgü bir ruh sağlığı mesleği olarak kök salması (Owen, 2007) psikolojik danışman kimliğinin gelişmesinde önemli bir rol oynayabilir. Ancak bu yönünde daha fazla zamana ve çabaya gerek vardır.

ACA'nın (2010) kapsayıcı olan psikolojik danışman kimliğinin öncelikle benimsenmesi yönündeki kararı, zaten Türkiye'deki alan akademisyenlerinin çoğu tarafından da savunulduğu için bu noktada meslek içi aşılması güç bir engel bulunmamaktadır. Şüphesiz ki, Türkiye'de anabilim dallarının ve lisans programlarının adındaki rehberlik hizmetleriyle özdeşimi teşvik eden vurguyu değiştirmenin yanında, ayrı bir bölüm olarak yapılanmanın gerçekleştirilmesi gibi engellerin aşılması da mesleki kimlik için katkı sağlayabilir. Ayrıca Doğan'ın (2000) ifade ettiği gibi, sunulan hizmetlerin niteliğini artırmayı ve garanti altına almayı sağlayan psikolojik danışmanlık eğitim programlarının akreditasyonunu sağlayacak örgütlenmenin oluşturulması da bu yönde çok önemli bir destekleyici olabilir. Böylece meslek elemanlarının psikolojik danışma yardımı verecek biçimde özyeterliklerinin artırılması gibi gerçekçi bir çabayla meslek üyelerinin psikolojik danışma mesleğinden kıvanç duymalarına ve psikolojik danışman kimliği geliştirmelerine ortam hazırlanabilir.

Bu araştırma okullarda görev yapan psikolojik danışmanlarla sınırlıdır. İleride yapılacak araştırmalarda okul dışında uygulama yapan psikolojik danışmanları da içerecek daha kapsamlı çalışmaların gerçekleştirilmesi yararlı olacaktır. Araştırmada mesleki kimlik boyutlarından sadece mesleki kıvanç boyutunun yordayıcı değişken olması da bu araştırmanın

bir sınırlılığdır. Psikolojik danışman kimliği ile ilgili araştırmalara mesleki kıvanç boyutunun yanında, alanyazında tanımlanan diğer önemli mesleki kimlik boyutlarının da dahil edilmesi Türkiye’de psikolojik danışman kimliğinin ne olduğu ve nasıl geliştirilebileceğinin anlaşılması konusuna katkı getirebilir. Ayrıca bu çalışma kapsamında uyarlaması yapılan Psikolojik Danışman Mesleki Kıvanç ve Psikolojik Danışman Öz-Yeterlik Ölçeklerinin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için ayrıca veri toplanmaya çalışılmış ancak, geriye dönen ölçeklerin sayısı çok yetersiz olduğundan eldeki verilerle analiz yapılamamıştır. Ölçeklerin doğrulayıcı faktör analizlerinin yapılamaması bir sınırlılık olarak dikkate alınmaktadır. Benzer amaçlı çalışmalarda ölçeklerin büyük örneklemelerde faktör analizlerinin yapılması ve Psikolojik Danışman Mesleki Kıvanç Ölçeği’nin 7. maddesinin çıkarılıp çıkarılmayacağına böylece karar verilmesi bu ölçeğin Türk kültüründeki yapı geçerliğini güçlendirecektir. Ayrıca Türkiye’de psikolojik danışman özyeterliğiyle ilgili araştırmaların yapılmasına da acil gereksinim vardır. Yeni araştırmalarda sadece nicel ya da nitel değil, karma araştırma desenlerinin kullanılmasının, Türkiye’de psikolojik danışman kimliğini anlama ve bu kimliğin gelişimine katkı yapan önemli değişkenler için gerçekçi politikalar belirleme konusunda daha zengin veri sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- ACA (2009). 20/20 Statement of principles advances the profession. <http://www.counseling.org/PressRoom/NewsReleases> adresinden elde edildi.
- Akkoyun, F. (1995). PDR’de unvan ve program sorunu: Bir inceleme ve öneriler. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(6), 1-21.
- Aladağ, M. ve Bektaş, D. Y. (2009). Examining individual-counseling practicum in a Turkish undergraduate counseling program. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 37, 53-70.
- Atıcı, M. Özyürek, R. ve Çam, S. (2005). Okul danışmanlığı uygulamalarının yetkinlik beklentisi algıları ve mesleki benlik saygısı üzerindeki etkilerinin boylamsal olarak incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(24), 7-24.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44, 1175-1184.
- Brott, P.E. ve Myers, J.E. (1999). Development of professional school counselor identity. A grounded theory. *Professional School Counseling*, 2(5), 339-348.
- Büyükgöze Kavas, A. (2011). Bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 411-432.
- Büyüköztürk, Ş. (2006), *Veri analizi el kitabı*, 6. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- CACREP (2009). 2009 CACREP Standards. Alexandria, VA: <http://www.cacrep.org/template/index.cfm> adresinden elde edildi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik. SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: PegemA. ss. 58-98.
- Doğan, S. (1991). Başlangıcından bugüne Türk resmi dokümanlarında rehberlik kavramı ve anlayışı: Bir inceleme. *Rehberlik ve Psikolojik Danışma Dergisi*, 1(2), 29-44.
- Doğan, S. (1996). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanında meslek kimliğinin gelişimi ve bazı sorunlar. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 32-44.
- Doğan, S. (1998). Counseling in Turkey: Current status and future challenges. *Education Policy Analysis Archives*, 6(12), 1-12.
- Doğan, S. (2000). Psikolojik danışman eğitiminde akreditasyon gereği bir model önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 14, 31-38.

- Doğan, S. (2007, Ekim). *Lisans düzeyinde psikolojik danışman yetiştirme modeli'nin geliştirilmesi üzerine düşünceler*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunuldu, Çeşme, İzmir.
- Doğan, S. (2008, Nisan). *Türkiye'de psikolojik danışman eğitiminin rotası (The route of counselor education in Turkey)*. Uluslararası Psikolojik Danışma Kongresi'nde bildiri olarak sunuldu, İstanbul, Türkiye.
- Emerson, C.H. (2010). Counselor professional identity: Construction and validation of Counselor Professional Identity Measure. (Yayınlanmamış doktora tezi). http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/emerson_uncg_0154d_10396.pdf veri tabanından elde edildi. (Tez no: 10396).
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage publications, ss. 102.
- Gale, A.U. ve Austin, B.D. (2003). Professionalism's challenges to professional counselors' collective identity. *Journal of Counseling & Development*, 81, 3-10.
- Harris, B. (2009). Extra appendage or integrated service? School counsellors' reflections on their professional identity in an era of education reform. *Counselling & Psychotherapy Research*, 9(3), 174-181. doi: 10.1080/14733140903032208
- Haverkamp, B.H. ,Robertson, S.E., Cairns, S.L. ve Bedi, R.P. (2011). Professional issues in Canadian counselling psychology: Identity, education, and professional practice. *Canadian Psychology*, 52(4), 256-264. doi: 10.1037/a0025214
- Johnson, E., Baker, S. B., Kopala, M., Kiselica, M. S., ve Thompson, E. C. (1989). Counseling self-efficacy and counseling competence in prepracticum training. *Counselor Education and Supervision*, 28, 205-218.
- Kaplan, D.M. ve Gladding, S.T. (2011). A Vision for the Future of Counseling: The 20/20 principles for unifying and strengthening the profession. *Journal of Counseling & Development*, 89, 367-372.
- Kuzgun, Y. (1990). Rehberlik ve psikolojik danışmada unvan sorunu. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 32-38.
- Marshall, A. (2000, January). *Developmental themes and self-efficacy for career counsellors*. Paper presented at the Annual National Consultation on Career Development, Ottawa, Canada.
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Zhang, S. ve Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological methods*, 4(1), 84.

- Melchert, T.P., Hays, V.L., Wiljanen, V.M., ve Kolocek, A.K. (1996). Testing models of counselor development with a measure of counseling self-efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 74, 640-644.
- Mellin, E.A., Hunt, B. ve Nichols L. M. (2011). Counselor professional identity: Findings and implications for counseling and inter professional collaboration. *Journal of Counseling & Development*, 89, 140-147.
- Myers, J.E., Sweeney, T.J. ve White, V.E. (2002). Advocacy for counseling and counselor. A professional imperative. *Journal of Counseling & Development*, 80, 394-402.
- Nugent, F. A. (1990). *An introduction to the profession of counseling*. Columbus: Merrill Pub.
- Nugent, F. A. ve Jones. K. D. (2009). *Introduction to the profession of counseling*. (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Owen, D.W. (2007). In search of excellence in the profession of counseling: Pathway to professionalism. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve D.W. Owen (Ed.). *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik-Cilt 1*. (ss.1-20). Ankara: Türk PDR-Der ve Nobel.
- Pişkin, M. (2006). Türkiye’de Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını. İçinde M. Hesapçıoğlu ve A. Durmuş (Ed.). *Türkiye’de eğitim bilimleri: Bir bilanço denemesi*. (ss.458-501). Ankara: Nobel.
- Remley, T.P. ve Herlihy, B. (2007) *Ethical, legal, and professional issues in counseling*. (2. Ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Skovholt, T. M., ve Ronnestad, M. H. (1992). Themes in therapist and counselor development. *Journal of Counseling & Development*, 70, 505-515.
- Swickert, M.L. (1997). Perceptions regarding the professional identity of counselor education doctoral graduates in private practice: A qualitative study. *Counselor Education and Supervision*, 36(4), 332-340. doi: 10.1002/j.1556-6978
- Smith, H.B. (2001). Professional identity for counselors. İçinde D. C. Locke, , J. E. Myers,. & E.L. Herr. (Ed.). *The Handbook of Counseling*. (pp. 569-580). Thousand Oaks: Sage.
- Stoltenberg, C. D. (1981). Approaching supervision from a development perspective: The counselor complexity model. *Journal of Counseling Psychology*, 28(1), 59-65.
- Webber, J. (2004). Factors affecting burnout in school counselors. (Yayınlanmamış doktora tezi). Seton Hall University, South Orange. <http://scholarship.shu.edu/dissertation> veri tabanından elde edildi.(Tez no:1411).
- VanZandt, C.E. (1990). Professionalism: A matter of personal initiative. *Journal of Counseling & Development*, 68, 243-245.

- Yerin Güneri, O., Büyükgöze Kavas, A. ve Koydemir, S. (2007). Okul psikolojik danışmanlarının profesyonel gelişimi: Acemilikten olgunlaşmaya giden zorlu yol. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve D.W. Owen (Ed.). *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik-Cilt 1* (ss.139-161). Ankara: Türk PDR-Der ve Nobel
- Yeşilyaprak, B. (2007). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanının gelişiminde Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinin yeri ve önemi. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve D.W. Owen (Ed.). *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik-Cilt 1* (ss.21-53). Ankara: Türk PDR-Der ve Nobel.

Extended Summary

Since there have been various professional fields of counseling, specific attempts to establish a unified identity for the counseling profession is defined as a primary goal over the next decade in the USA (ACA, 2009). A special responsibility is imposed on counselor educators by CACREP (2009) for achieving this goal. In addition to the fact that there has been no explicit definition of the unified identity for the school counseling profession (Brott & Myers, 1999; Harris, 2009), Brott and Myers (1999) noticed that the professional identity development of school counselors is influenced negatively due to the inconsistencies between the definitions and the expected roles to be fulfilled in practice. In recent years, a considerable effort has been made to develop a unified identity definition of the counseling profession. These efforts focus on the philosophy, developmental, preventive, and wellness orientation of the counseling profession which distinguishes it from the related helping professions (Mellin et al., 2011). In the dimensions that Remley and Herlihy (2007) have presented, having a sense of pride in the profession of counselor is seen as a significant part of strong professional identity. The term “professional pride” includes the positive feelings a counselor has regarding choosing the profession; appreciating the philosophy, beliefs, and history of the profession; and communicating this sense of pride to others. VanZandt (1990) propounds that professional pride stems from an appreciation of the profession’s past, a dedication to present professional practices, and a belief in the future of the profession. Stoltenberg (1981) has developed a model with two structures which points to the relationship between self-efficacy and counselor identity development as an integral part of overall counselor identity. Marshall (2000) has found that trainee counselors perceive themselves as real counselors when they believe in their competency in counseling and when they have low levels of anxiety. This situation shows that these structures are part of the process of professional development, and the lifelong career development as a counselor. Hence, counselor professional identity and counselor self-efficacy are seen as potentially related structures (Emerson, 2010). In Turkey, there are important obstacles to the development of counselors’ professional identity. Some of these obstacles can be defined as having school oriented counseling services, not directed to the whole society as a professional mental health service (Doğan, 2008), having a 30-year history with the personnel title of *guidance teacher*, and the quality problems in counselor education. So, it is extremely important not only to develop and strengthen counselor training programs in order to contribute to the development of the counselor identity in our country, but also there is a need to identify important variables that are related with counselor identity. In Turkey, there has been no research on the professional identity of counselors who are

primarily working in schools. Hence, the aim of this study was to examine the relationship between the professional titles used by school counselors in social interactions and the counselor professional pride, counselor self-efficacy, gender, length of service, level of education, their sensitivity about the difference between professional titles. The study was also aimed to see how accurately predictive variables classified professionals according to counselor job titles.

This study was conducted according to the correlational research design. In this study, convenience sampling was used and data were collected from a total of 214 counselors (154 females, 60 males; age: $\bar{X} = 33.5$; $sd = 5.74$); having a graduate certificate in counseling or psychological services in education and working in schools. The instruments used for this study were The Professional Pride Scale and The Counselor Self-Efficacy Scale, which were adapted to the Turkish context in the scope of this study. The result of Exploratory Factor Analysis indicated that both the scales are unidimensional and valid. The data were analyzed by logistic regression analysis (the Forward Likelihood Ratio-Forward).

Calculated Omnibus test results for the model coefficients show that there is a significant difference at each step and Hosmer and Lemeshow test results were not significant at any step ($p > .05$). These results show that model-data concordance was sufficient. The results indicated that counselor professional pride and self-efficacy scores had significant positive relationships with the professional titles of counselors. These two variables were significant predictors (Nagelkerke $R^2 = .322$; $p < .001$) in the model due to the total variance explained by them. It was seen that the model wrongly classified 24 participants (19.4 %) as guidance teachers and correctly classified 100 (80.6 %) of 124 participants who used the counselor title; the model wrongly classified 36 participants (40 %) as counselor and correctly classified 54 (60%) of 90 participants who used the guidance teacher title. Thus, the total correct classification rate for the intended model was 72 %.

In this study, it was found that the predictors of the title were professional pride and counselor self-efficacy. This result showed that professional pride and self-efficacy go hand in hand as Marshall (2000) indicated. This study supports the views that the title of *guidance teacher* used in Turkey is a major obstacle to the development of the profession of counseling. The inclusion of other important dimensions described in the literature related to counselor identity, as well as the dimension of professional pride, in future studies can contribute to defining the counselor identity in Turkey and informing how it should be developed.